

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt torsdag den 19. februar 2026

Sag BS-48050/2025-HJR

Miljøstyrelsen
(advokat Britta Moll Bown)

mod

Region Midtjylland
(advokat Sarah Jano)

I tidligere instans er truffet afgørelse af Vestre Landsrets 14. afdeling den 7. april 2025 (BS-28746/2023-VLR).

I påkendelsen har deltaget tre dommere: Jens Peter Christensen, Jørgen Steen Sørensen og Ole Hasselgaard.

Påstande

Kærende, Miljøstyrelsen, har nedlagt påstand om, at bilag 17 og bilag 18 ikke tillades fremlagt.

Indkærede, Region Midtjylland, har påstået stadfæstelse af landsrettens kendelse.

Sagsfremstilling

Den 12. oktober 2021 traf Miljøstyrelsen afgørelser om bl.a., at to tidligere meddelte påbud fra henholdsvis 1981 og 1983 er efterlevet, og om ikke at meddele påbud om yderligere undersøgelser eller genopretning til X A/S (Y A/S) og Z A/S (tidligere A/S X) i forhold til konstaterede gamle jordforureninger på dele af Rønland.

I stævning af 8. april 2022 har Region Midtjylland nedlagt principal påstand om, at Miljøstyrelsen skal anerkende, at styrelsens afgørelse af 12. oktober 2021 om, at de to tidligere meddelte påbud er efterlevet, er ugyldig. Miljøstyrelsen har nedlagt påstand om frifindelse.

Sagen blev anlagt ved Retten i Viborg den 8. april 2022 og er siden henvist til Vestre Landsret som 1. instans, jf. retsplejelovens § 226.

I brev af 23. august 2024 fremlagde Region Midtjylland bilag 17 og 18, der begge er rapporter udarbejdet af ingeniørvirksomheden A på foranledning af regionen som led i regionens myndighedsudøvelse efter jordforeningslovens kapitel 3. Efter denne lov skal regionen udføre undersøgelsesprojekter vedrørende grundvandsforurening og udarbejde forslag til projekter til afværgeforanstaltninger, herunder oprydninger, og udføre dem.

Af bilag 17, der er dateret 2. januar 2023, fremgår bl.a.:

”Risikovurdering over for Nissum Bredning og vurdering af afværgetiltag

Region Midtjylland

...

Region Midtjylland har i 2021 udført undersøgelser på Syd-området på (X), hvor der i vandprøver udtaget fra borerne på arealet, blev påvist forhøjede indhold af chlorphenoler samt MP1, EP1 og EP2-syre. (X) har i 2022 efterfølgende udtaget vandprøver fra borerne i området til analyse for ovennævnte forureningskomponenter samt yderligere en række parametre, heraf nogle som der ikke tidligere er analyseret for i forbindelse med de regionale undersøgelser i området.

...

Region Midtjylland har anmodet A om at foretage vurdering af forureningsforholdene ved Syd-området på (X) (visualiseret i /1/) og betydning for påvirkning af recipienten Nissum Bredning samt endvidere vurdere det foreslåede afværgedesign i /2/.

...

På det foreliggende grundlag vurderes de påviste indhold ved Syd-området under drift af afværge således ikke at udgøre en betydelig risiko for recipienten Nissum Bredning, men dette bør dog verificeres ved analyse af yderligere vandprøver fra recipienten.”

Bilag 18, der er dateret den 3. april 2024, omhandler resultatet af den anbefalede monitorering.

Miljøstyrelsen protesterede mod fremlæggelse af bilag 17 og 18.

Ved Vestre Landsrets kendelse af 7. april 2025 blev bilagene tilladt fremlagt. Af kendelsen fremgår bl.a.:

”Sagens oplysninger

...

Landsretten har ved kendelse af 3. juli 2024 bestemt, at bilag 12 skal udgå af sagen, idet der var tale om en erklæring, der efter sin karakter var omfattet af retsplejelovens § 341 a, og som var ensidigt indhentet efter sagens anlæg. Landsretten fandt, at der ikke forelå omstændigheder, som gav grundlag for undtagelsesvist at tillade dokumentet fremlagt.

Region Midtjylland har efter landsrettens kendelse af 3. juli 2024 fremlagt bilag 17 og 18, der er tekniske rapporter udarbejdet af A hhv. den 2. juli 2023 og den 3. april 2024. Regionen har oplyst, at A blev udvalgt i overensstemmelse med regionens sædvanlige retningslinjer for indkøb af rådgivningsydelser, og fordi A allerede var inde i sagen og også tidligere har været regionens rådgiver i forbindelse med bl.a. udarbejdelse af teknisk baggrundsmateriale forud for udbud for oprensning på Høfde 42 og den gamle fabriksgrund.

Bilag 17 er en risikovurdering over for Nisum Bredning og vurdering af afværgetiltag. Det fremgår af indledningen, at Region Midtjylland har anmodet A om at foretage vurdering af forureningsforholdene ved Syd-området på (X) og betydning for påvirkning af Nisum Bredning samt endvidere vurdere det foreslåede afværgedesign. Vurderingen blev foretaget på baggrund af de marine miljøkvalitetskrav og indeholder en fremgangsmåde for risikovurderingen, hvor resultaterne omregnes ved hjælp af regionens screeningsværktøj for overfladevand. I rapportens risikovurdering er oplyst bl.a., at der er påvist forhøjede indhold af 4-cloranilin, EP1 og E-PMP i grundvandet ved Sydområdet. På det foreliggende grundlag vurderes det påviste indhold ved Sydområdet under drift af afværgeforanstaltninger ikke at udgøre en betydelig risiko for recipienten Nisum Bredning, men dette bør dog verificeres ved analyse af yderligere svendeprøver. Det anbefales herefter at udføre monitorering i Nisum Bredning.

Bilag 18 beskriver resultaterne af monitorering af Nisum Bredning, som anbefales gennemført i rapporten i bilag 17. Det vurderes, at ingen af de påviste stoffer overskrider de fastsatte miljø- henholdsvis vandkvalitetskrav i overfladevandet, hverken i juni eller i november 2023.

Det anbefales, at der ikke udføres yderligere monitoreringer i Nisum Bredning ud for Sydområdet.

Landsretten afsagde

K E N D E L S E

Efter retsplejelovens § 341 a, kan erklæringer om konkrete forhold af teknisk, økonomisk eller lignende karakter, som en part inden sagsanlægget har indhentet hos sagkyndige, fremlægges som bevis, medmindre erklæringens indhold, omstændighederne ved dens tilblivelse eller andre forhold giver grundlag for at fravige udgangspunktet. Det følger modsætningsvis af bestemmelsen, at erklæringer, der er ensidigt indhentet efter sagens anlæg, som udgangspunkt ikke kan fremlægges, hvis parterne ikke er enige om fremlæggelse.

Dommerne Thomas Tordal-Mortensen og John Lundum udtaler:

Rapporterne i bilag 17 og 18 er indhentet som led i Region Midtjyllands forpligtelser efter jordforureningslovens kapitel 3, til at udføre undersøgelsesprojekter vedrørende grundvandsforurening og udarbejde forslag til projekter til afværgeforanstaltninger, herunder oprydninger, og udføre dem.

Vi finder herefter, at rapporterne er indhentet til brug for Region Midtjyllands lovpligtige myndighedsudøvelse og ikke til brug for den verserende retssag.

Vi stemmer derfor for, at bilag 17 og 18 kan fremlægges, selv om rapporterne er indhentet af Region Midtjylland efter sagens anlæg. Vi har i den forbindelse også lagt vægt på, at rapporterne, i modsætning til rapporten i bilag 12 fra Rambøll, der ikke blev tilladt fremlagt, ikke indeholder vurderinger eller anbefalinger knyttet til en nedlukning af afværgetiltagene.

Dommer Mads Høeg Sørensen udtaler:

Erklæringerne er indhentet af Region Midtjylland, der er part i sagen, og som ensidigt har udvalgt A til udførelse af rapporterne, med henvisning til, at A tidligere har udført tilsvarende rådgivning for regionen. Til brug for risikovurderingen i bilag 17 har A anvendt regionens egnet screeningsværktøj for overfladevand.

Miljøstyrelsen har bestridt, at rapporterne fremlægges, og bestridt forudsætningerne i beregningerne i rapporterne.

Rapporterne i bilag 17 og 18 er efter deres karakter sagkyndige erklæringer omfattet af retsplejelovens § 341 a. Det er ved denne vurdering uden betydning, at rapporterne er indhentet som led i Region Midtjyllands myndighedsudøvelse efter jordforureningsloven og ikke med henblik på at skulle fremlægges som bevis i retssagen, jf. herved Højesterets kendelse af 15. januar 2020 trykt i U2020.938.

Da Region Midtjylland ikke har iagttaget reglen i retsplejelovens § 341 a, kan rapporterne i bilag 17 og 18, kan ikke fremlægges.

Jeg stemmer derfor for at tage Miljøstyrelsens protest til følge.

Der træffes afgørelse efter stemmeflertallet.”

Retsgrundlag

Retsplejelovens § 209 a, stk. 1, og 341 a lyder:

”§ 209 a. Retten kan i en borgerlig sag efter fælles anmodning fra sagens parter tillade, at parterne som supplement til eller i stedet for optagelse af syn og skøn fremlægger erklæringer, som parterne hver især indhenter fra sagkyndige, om konkrete forhold af teknisk, økonomisk eller lignende karakter. Rettens tilladelse omfatter også sagens behandling i ankeinstansen.

...

§ 341 a. Erklæringer om konkrete forhold af teknisk, økonomisk eller lignende karakter, som en part inden sagsanlægget har indhentet hos sagkyndige, kan fremlægges som bevis, medmindre erklæringens indhold, omstændighederne ved dens tilblivelse eller andre forhold giver grundlag for at fravige udgangspunktet. Har en part fremlagt en sådan erklæring, kan modparten under i øvrigt samme betingelser fremlægge en tilsvarende erklæring, selv om denne erklæring først har kunnet indhentes efter sagens anlæg.

Stk. 2. Erklæringer om bedømmelsen af juridiske forhold efter dansk ret, som en part har indhentet fra retskyndige, kan inddrages til brug for den juridiske argumentation, men ikke under sagen i øvrigt.”

Bestemmelserne blev indsat ved lov nr. 1725 af 13. oktober 2016, der er baseret på lovforslag nr. L 20 af 5. oktober 2016 (Folketingstidende 2016-17, tillæg A,

lovforslag nr. L 20), og Retsplejerådets betænkning nr. 1558/2016 (Reform af den civile retspleje IX - Sagkyndig bevisførelse mv.).

Af lovforslaget fremgår bl.a. (s. 15 og 18-21):

"2.2.3. Justitsministeriets overvejelser

For så vidt angår fremlæggelse af sagkyndige erklæringer, der er indhentet efter sagsanlægget, er Justitsministeriet enig med Retsplejerådet i, at der ikke bør indføres en ubegrænset, generel adgang for parter i civile retssager til som led i bevisførelsen at fremlægge ekspertudsagn, der indhentes ensidigt efter sagsanlægget som supplement eller alternativ til syn og skøn.

Justitsministeriet er desuden enig med rådet i, at det derimod vil være hensigtsmæssigt at lovfæste en ordning, hvorefter parterne i enighed og med rettens tilladelse kan beslutte i stedet for eller som supplement til syn og skøn at indhente og fremlægge skriftlige erklæringer og vidneforklaringer fra hver deres eksperter.

...

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

...

Til nr. 4

Det foreslås, at der i retsplejeloven indsættes en ny § 209 a, der åbner mulighed for, at parterne i borgerlige sager med rettens tilladelse kan vælge at supplere eller erstatte bevisførelse i form af syn og skøn med sagkyndige erklæringer, som parterne hver især indhenter, efter at retssagen er anlagt.

Med det foreslåede *stk. 1* åbnes der således mulighed for, at retten i en borgerlig sag efter fælles anmodning fra sagens parter kan tillade, at parterne som supplement til eller i stedet for optagelse af syn og skøn fremlægger erklæringer, som parterne hver især indhenter fra sagkyndige om konkrete forhold af teknisk, økonomisk eller lignende karakter. Det er efter *stk. 1* en forudsætning for, at syn og skøn kan erstattes af eller suppleres med ensidigt indhentede erklæringer, at parterne er enige om det, idet det herved er forudsat, at udtrykket "parternes fælles anmodning" også omfatter tilfælde, hvor parterne forud for retssagen bindende har aftalt, at de ved en eventuel retstvist mellem dem (med rettens tilladelse) skal kunne anvende ensidigt indhentede sagkyndige erklæringer i stedet for eller som supplement til syn og skøn.

...

Den foreslåede bestemmelse angår sagkyndige erklæringer, der indholdsmæssigt svarer til syn og skøn, dvs. som indebærer en besigtigelse og/eller beskrivelse samt vurdering af et konkret faktisk forhold, som er genstand for bevisførelse under sagen. Bestemmelsen angår således ikke sagkyndige erklæringer af generel karakter, der afgives uden konkret undersøgelse af genstande eller personer, men på grundlag af foreliggende almen viden. Som eksempler herpå kan nævnes erklæringer/responsa fra brancheorganisationer om handelspraksis eller kutymer på et bestemt område eller fra et teknisk institut eller lignende om generelle tekniske forhold. Sådanne generelle sagkyndige erklæringer indhentes ofte til brug for retssager, også efter at sagen er anlagt, og der foreslås ingen ændringer heri.

...

Kriteriet "forhold af teknisk, økonomisk eller lignende karakter" indebærer i øvrigt ikke anden begrænsning, end at juridiske responsa om dansk ret falder uden for.

...

Til nr. 6

Det foreslås, at der i retsplejeloven indsættes en ny § 341 a, der – sammen med den foreslåede § 209 a (lovforslagets § 1, nr. 4) – regulerer spørgsmålet om parter adgang til at fremlægge ensidigt indhentede sagkyndige erklæringer om konkrete faktiske forhold mv. til brug for bevisførelsen og fremlæggelse af juridiske responsa mv. om dansk ret til brug for den juridiske argumentation.

Det foreslås således med *stk. 1*, at det i overensstemmelse med nyere retspraksis fastsættes i loven, at ensidigt indhentede sagkyndige erklæringer om konkrete tekniske, økonomiske eller lignende forhold som udgangspunkt kan fremlægges til brug for bevisførelsen, hvis erklæringen er indhentet, før retssagen blev anlagt, dvs. før indgivelse af stævning, jf. *stk. 1, 1. pkt.* Det er ikke en betingelse, at der er begæret eller udmeldt syn og skøn efter reglerne herom. I praksis vil der dog normalt være tale om, at sådanne erklæringer fremlægges som grundlag for en syn- og skønforretning, eventuelt begæret af modparten.

...

Den foreslåede bestemmelse regulerer – ligesom den foreslåede § 209 a (lovforslagets § 1, nr. 4) – fremlæggelse af sagkyndige erklæringer, der

svarer til syn og skøn, dvs. som indebærer en besigtigelse og/eller beskrivelse samt vurdering af et konkret faktisk forhold, som er genstand for bevisførelse under sagen.

Bestemmelsen angår således ikke sagkyndige erklæringer af generel karakter, der afgives uden konkret undersøgelse af genstande eller personer, men på grundlag af foreliggende almen viden, herunder f.eks. responsa fra brancheorganisationer om handelspraksis eller kutymen på et bestemt område eller erklæringer fra et teknisk institut eller lignende om generelle tekniske forhold. Sådanne generelle sagkyndige erklæringer indhentes jævnligt til brug for retssager, også efter at sagen er anlagt, og der foreslås ingen ændringer heri. Bestemmelsen angår heller ikke rene faktumgengivelser som f.eks. et kort eller rids over et omstridt byggeprojekts placering i forhold til andre bygninger.

Bestemmelsen angår kun ensidigt indhentede erklæringer, dvs. erklæringer, som er indhentet uden at inddrage modparten og eventuelt retten.

Det er uden betydning, hvem der har afgivet erklæringen.

Anvendelsen af kriteriet "forhold af teknisk, økonomisk eller lignende karakter« i stk. 1 indebærer alene en afgrænsning over for juridiske responsa om dansk ret, jf. stk. 2. Der kan således være tale om erklæringer om ethvert faktisk forhold, som sagen angår, og bestemmelsen omfatter dermed f.eks. lægeerklæringer, erklæringer fra tekniske rådgivere og økonomiske analyser, eksempelvis om prisniveauer eller markeds-mæssige konsekvenser af visse dispositioner."

Anbringender

Miljøstyrelsen har anført navnlig, at bilag 17 og 18 er ensidigt indhentede sagkyndige erklæringer, der er indhentet efter sagens anlæg. De angår samme spørgsmål om betydningen af afværgepumpningerne for risiko for forurening af Nissum Bredning, som var genstand for vurderingen i Rambølls notat (bilag 12), og som landsretten ved kendelse af 3. juli 2024 ikke tillod fremlagt.

Regionen har valgt A som rådgiver og haft indflydelse på udarbejdelsen af rapporter, hvorfor rapportererne ikke bør tillades fremlagt, jf. også bl.a. UfR 2020.938 H og UfR 2022.97 H. Det har i den forbindelse ingen betydning, at erklæringerne er indhentet som led i regionens forpligtelser i medfør af jordforureningsloven. Miljøstyrelsen har ikke haft indflydelse på rapporternes forudsætninger og tilblivelse, og styrelsen har faglige indsigelser til dette.

Det har ikke væsentlig betydning for sagen at få klarlagt risikoen for spredning af forureningen til Nissum Bredning, men hvis regionen alligevel mener, at der er et behov for at få bedømt dette spørgsmål, må regionen begære syn og søn.

Region Midtjylland har anført navnlig, at bilag 17 og 18 ikke er sagkyndige erklæringer i retsplejelovens § 341 a's forstand, idet de ikke er indhentet til brug for retssagen. Rapporterne er fremkommet som led i regionens lovpligtige myndighedsudøvelse efter jordforureningslovens kapitel 3 og er således efter deres formål udtryk for en saglig og objektiv belysning af forhold, som ikke i sig selv er genstand for prøvelse i den anlagte retssag, men som har relevans for bedømmelsen af sagen. Rapporterne bør herefter bedømmes, som om de var tilvejebragt af tredjemand efter sagens anlæg.

Rapporterne skal lægges til grund for regionens myndighedsudøvelse, hvorfor A har udarbejdet rapporterne ud fra de forvaltningsretlige krav om objektivitet og saglighed, herunder i lyset af officialprincippet. Rapporterne må derfor side-stilles med regionens egne erklæringer og bør bevismæssigt bedømmes som et partsindlæg, hvorfor rapporterne falder uden for § 341 a's anvendelsesområde.

Miljøstyrelsen er ikke tillagt kompetencer efter jordforureningslovens kapitel 3 og skulle derfor ikke inddrages i indhentelse af rapporterne eller have indflydelse på udarbejdelsen af disse. Årsagen til og rammerne for tilvejebringelsen af rapporterne adskiller sig således afgørende fra omstændighederne i bl.a. UfR 2020.938 H, hvorfor det er ubetænkeligt at tillade rapporterne fremlagt, herunder i lyset af hensynene bag retsplejelovens § 341 a.

Bevisværdien af bilag 17 og 18 må bedømmes konkret under sagens hovedforhandling. Styrelsen kan i den forbindelse føre bevis for rigtigheden og betydningen af den anførte kritik ved fremlæggelse af skriftligt begrundede erklæringer/notater fra styrelsen selv og ved afgivelse af forklaringer. Desuden kan styrelsen anmode om at føre bevis gennem syn og skøn.

Der er ikke holdepunkter for, at regionens "subjektive syn" på sagen har påvirket erklæringen. Derudover er der tale om ligeværdige parter, som har de samme muligheder for at forholde sig til – og påberåbe sig – indholdet af rapporterne. Det bør i den forbindelse tillægges betydning, at rapporterne ikke har karakter af ekspertudsagn, men er faglige undersøgelser af de faktiske forhold.

Resultaterne af rapporterne kan anvendes som indikator for, i hvilket omfang der sker udsivning af forurennet grundvand, mens afværgeforanstaltningerne er i drift. Oplysningerne kan således bl.a. anvendes som grundlag for en vurdering af, hvorvidt udsivningen af forurennet grundvand vil være større, hvis afværgeforanstaltningerne bringes til ophør, og at formålet med afværgeforanstaltningerne dermed ikke er opfyldt.

Det vil være uforholdsmæssigt dyrt at gennemføre et syn og skøn med henblik på i mere præcist omfang at fastslå forureningen på hele Rønland. Det er derfor procesøkonomisk uholdbart at gennemføre syn og skøn i stedet for at anvende eksisterende oplysninger, der er tilvejebragt i anden sammenhæng, og som samtidigt klart er egnet til at bidrage til sagens oplysning.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagen angår, om Region Midtjylland i en retssag mod Miljøstyrelsen om gyldigheden af styrelsens afgørelse af 12. oktober 2021 kan fremlægge to rapporter, der er udarbejdet efter sagens anlæg.

Rapporterne er indhentet af Region Midtjylland, som er part i sagen. A, som har udarbejdet dem, er en ekstern virksomhed, og rapporterne kan ikke anses for eller sidestilles med et partsindlæg fra Region Midtjylland. Miljøstyrelsen har ikke haft indflydelse på valget af A eller temaet for rapporterne. Højesteret finder på den baggrund, at de to rapporter må anses for at være ensidigt indhentet i retsplejelovens § 341 a's forstand. Det er under de anførte omstændigheder uden betydning, at Region Midtjylland har indhentet rapporterne som led i regionens forpligtelser efter jordforureningslovens kapitel 3, og at rapporterne dermed er indhentet i anden sammenhæng og ikke med henblik på at skulle fremlægges som bevis i retssagen.

Da Region Midtjylland efter det anførte ikke har iagttaget reglerne om fremlæggelse af sagkyndige erklæringer, jf. retsplejelovens § 209 a og 341 a, finder Højesteret, at de to rapporter ikke kan fremlægges i sagen mod Miljøstyrelsens protest.

Højesteret tager derfor Miljøstyrelsens påstand om, at de to rapporter fra A (bilag 17 og 18) ikke tillades fremlagt, til følge.

THI BESTEMMES:

Landsrettens kendelse ændres således, at bilag 17 og 18 ikke tillades fremlagt.

I kæresagsomkostninger for Højesteret skal Region Midtjylland betale 8.000 kr. + moms til Miljøstyrelsen. Det idømte beløb skal betales inden 14 dage og forrentes efter rentelovens § 8 a.